

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА СТАНДАРТИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В ОТЧЕТНОСТТА НА ТРАНСПОРТНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Магдалена Петрова-Кирова
maggyka@abv.bg

*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“
София, ул. „Гео Милев № 158
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ*

Ключови думи: устойчиво развитие, нефинансова информация, оповестяване

Резюме: Международната неправителствена организация Глобална инициатива по отчетност (GRI) е основоположник в отчитането на устойчиво развитие. Създадена е през 1997 г. в Бостън, като мисията ѝ е да даде възможност за решения, чрез които предприятията да създадат икономически, социални и екологични ползи за всички заинтересовани страни. Чрез създаване на насоки Глобалната инициатива по отчетност осигурява сигурна и надеждна структура за отчитане, която да се използва от малки, средни и големи предприятия, независимо в кой сектор на промишлеността извършват своята дейност. От 1 юли 2018 г. влизат в сила първите стандарти на GRI по отношение отчитането на устойчиво развитие.

По данни на GRI 93% от най-големите 250 компании в света докладват за устойчивостта си. Много от предприятията, възприели интегрираното отчитане като форма на отчетност, изготвят своите отчети основно в съответствие със стандартите за отчитане на устойчивото развитие и показателите за икономическо, социално и екологично представяне заедно с Международната рамка за интегрирано отчитане.

В настоящия доклад се търси отговор на въпроса до каква степен стандартите за устойчиво развитие биха могли да се използват от българските транспортни предприятия като инструмент за съставяне и отчитане на нефинансова декларация в съответствие с изискванията на нормативната уредба.

УВОД

Икономическата жизнеспособност на предприятието показва степента, до която даденостите, формирани в резултат на историческото му развитие, предполагат неговото успешно или неуспешно бъдещо развитие.^[1] Съществуващото корпоративно отчитане, характеризиращо се със силен фокус върху финансовото представяне, което е следствие от това развитие, и липсата на информация относно стратегия и нефинансово представяне, постепенно става все по-малко съответстващо на целта за постигане на устойчиво развитие на съвременните предприятия и обществото като цяло.

Социалните и екологичните промени, породени от човешкото поведение, водят след себе си до влошаване на околната среда, недостиг на ресурси и пр. Всички тези глобални проблеми остават извън рамките на традиционното финансово отчитане. Изискванията на повечето държави за оповестяване на нефинансова информация се регулират или изпълняват на доброволна основа от страна на корпорациите и останалите предприятия. Координирането на националните разпоредби по отношение оповестяването на нефинансова информация от страна на някои големи предприятия е важно, както за предприятието и акционерите, така и за всички заинтересовани страни, тъй като по-голямата част от същите тези предприятия извършват своята дейност в повече от една страна. С цел подобряване съпоставимостта на нефинансова информация, оповестявана в Европейския съюз, част от големите корпорации се задължават да изготвят нефинансова декларация, чрез която достатъчно ясно и разбираемо за широката общественост да отразят своето социално, икономическо и екологично влияние, причинено от тяхното поведение и дейност.

1. Законодателни промени във връзка с отчитането и оповестяването на нефинансова информация като част от процеса на интегрирано отчитане в България.

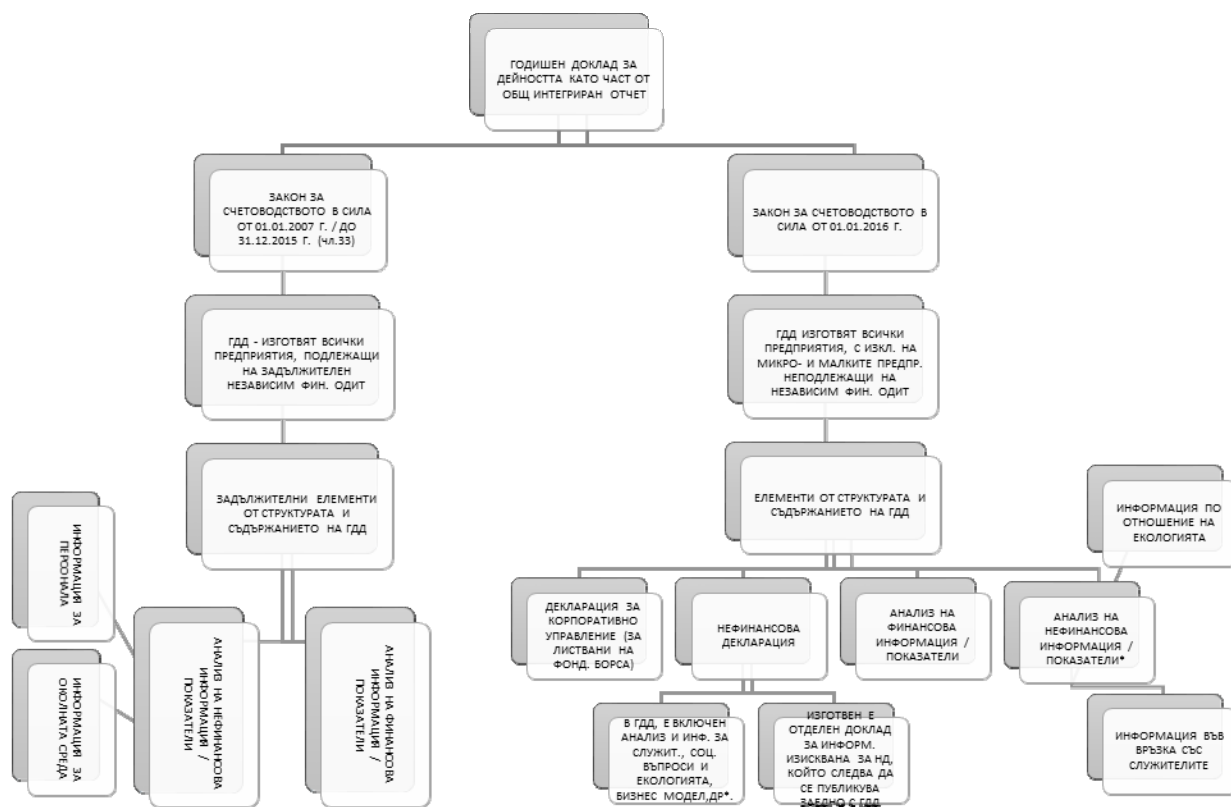
С приемането на Р България като равноправен член на Европейския съюз и следствие хармонизирането на националната счетоводна уредба с европейската, на 01.01.2007 г. влиза в сила текст^{1[2]}, с който се изменя и допълва Закона за счетоводството, действащ до 31.12.2015 г. С това изменение се регламентира изискването за съставяне на Годишен доклад за дейността от предприятията, подлежащи на задължителен независим финансов одит. Представени са изискванията по отношение минималното съдържание на доклада за дейността като императив за включване на определени елементи/информация. Прегледът следва да съдържа анализ на финансови, а когато е подходящо – и анализ на нефинансови показатели вкл. информация, свързана с околната среда и персонала, както и препратки и обяснения относно суми, представени в ГФО.^[2]

На 26.06.2013 г. Директива 2013/34/ЕС отменя Четвърта и Седма счетоводни Директиви на Съвета. Транспонирането ѝ и хармонизирането на българската нормативна уредба със счетоводното законодателство на Европейския съюз, става възможно с влизането в сила на новия Закон за счетоводството от 01.01.2016 г. Според новата нормативна уредба изискването за оповестяване на нефинансова информация в доклада за дейността на предприятията (който може да бъде и консолидиран доклад за дейността) първоначално засяга големите предприятия², предприятия от обществен интерес (ПОИ)³, вкл. и предприятия-майки от големи групи, както и от средни и малки групи с поне едно ПОИ при условията, посочени в Закона за счетоводството^[3].

¹ Вж. чл.33 от ЗСч, действащ до 31.12.2015 г.

² Съгласно чл. 19, ал.5 Закон за счетоводството в сила от 01.01.2016 г.

³ Параграф 1, т.22 от Закона за счетоводството в сила от 01.01.2016 г.

Фиг. 1

Изисквания по отношение на изготвянето на Годишен доклад за дейността и оповестяването на нефинансова информация според отменения ЗСч, действащ до 31.12.2015 г. и новия Закон за счетоводство – в сила от 01.01.2016 г.⁴

От представената по-горе фигура може да се обобщи, че в изискванията на двата закона във връзка с изготвянето и оповестяването на ГДД, има разлика по отношение на структурата и съдържанието на доклада за дейността, както и по отношение на задължението за тяхното изготвяне. Докато изискването за включване на нефинансова информация в ГДД до 31.12.2015 г. се ограничава предимно с оповестяване на информация във връзка с околната среда и персонала, то ЗСч в сила от 01.01.2016 г. приема по-разширен подход по отношение изискванията за включване на определени елементи в структурата и съдържанието на ГДД. При определени условия и в зависимост от големината на предприятието и правната му форма Годишният доклад за дейността, по отношение предимно на оповестяването на нефинансова информация, може да включва следните елементи:

- Декларация за корпоративно управление (от корпорациите, листвани на фондовата борса);
- Нефинансова информация по отношение на служителите и екологията;

⁴ Структурата и съдържанието на нефинансовата декларация като отделен доклад са представени в Закона за счетоводството, чл. 48, ал.1 и 2^[3]. Същите елементи могат да бъдат представени и като част от Годишния доклад за дейността.

- Нефинансова декларация, която може да бъде като част от ГДД или като отделен документ/доклад, който следва да бъде оповестен с Годишния доклад за дейността.

Изискването за оповестяване на нефинансова информация в по-разширен вариант под формата на нефинансова декларация се въвежда с приемането на Директива 2014/95/ЕС^[4] за изменение и допълнение на Директива 2013/34/ЕС^[5], за:

1. Предприятия, които са:
 - големи предприятия⁵;
 - предприятия от обществен интерес⁶;
 - предприятия, чиито среден брой служители за отчетната година надхвърля 500 д
2. ПОИ, които са предприятия-майки в голяма група, със средносписъчен брой персонал (за групата) за финансовата година над 500 души.⁷

В обобщение на гореизложеното: чрез транспонирането на Директива 2013/34/ЕС в България (за отчетните периоди след 2016 г.) се регламентира нов тип документ – нефинансова декларация като допълнение към Годишния доклад за дейността. Тази декларация следва да бъде изготвяна само от малка част от българските предприятия като елемент от *Общ интегриран отчет*, който в неговата **пълна** цялост включва:

- *Годишен доклад за дейността;*
- *Декларация за корпоративно управление (от корпорациите, листвани на фондовата борса);*
- *Анализ на нефинансова информация (НИ)/показатели във връзка с екологията и служителите;*
- *Нефинансова декларация – като част от ГДД или като отделен документ.*

2. Връзка между стандартите за отчитане на устойчивото развитие на Глобалната инициатива по отчетност (GRI) и националната счетоводна уредба по отношение оповестяването на нефинансова информация.

GRI стандартите^[6] се състоят от набор от 36 взаимосвързани стандарти, които са предназначени да отговарят на нуждите за отчитане на устойчивото развитие. Първите три универсални стандарта са приложими за всички организации. Останалите 33 стандарти са специфични, структурирани в три основни направления – икономическо, екологично и социално, чрез които организациите да предоставят пълна и балансирана информация на съществени теми, свързаните с тях въздействия и взетите мерки за управление на тези въздействия.

Съгласно изискванията на Закона за счетоводството в сила от 01.01.2016 г. структурата и съдържанието на нефинансовата декларация следва да включва:

- Бизнес модел на предприятието;

⁵ Вж. чл. 19, ал. 5 от ЗСч

⁶ Вж. параграф 1, т. 22 от ДР от ЗСч

⁷ Вж. чл.51 и чл.54 от ЗСч

- Описание на политиките, които предприятието е приело и следва по отношение на екологията, социалните въпроси и в тази връзка въпроси, свързани със служителите, правата на човека, корупцията, както и извършените в тази посока дейности през отчетния период и получените резултати;
- Предстоящите цели, рискове и задачи по отношение на екологичните и социалните политики;
- Описание на основните показатели за резултатите от дейностите, свързани с екологичните и социалните въпроси.^[3]

В таблицата по-долу са представени връзката и съответствията между изискванията по отношение оповестяването на нефинансова информация съгласно GRI стандарти и изискванията на българското счетоводно законодателство във връзка със съставянето на нефинансова декларация като елемент от *Общ интегриран отчет*.

Във връзка с гореизложеното и въз основа на представената в таблица 1 информация, може да се направи обобщението, че стандартите за отчитане на устойчиво развитие биха могли да бъдат база за съставяне на нефинансова декларация с определена структура и състав в съответствие със Закона за счетоводството.

Таблица 1

Нефинансова декларация – елементи съгласно Закон за счетоводството	Съответстващи GRI стандарти и оповестявания
Бизнес модел на предприятието	GRI 102 ОБЩИ ОПОВЕСТЯВАНИЯ Включва профил на организацията; стратегия
ЕКОЛОГИЯ	
Описание на политиките, които предприятието е приело и следва по отношение на екологията, както и извършените в тази посока дейности през отчетния период	GRI 103 стандарт: УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОД 103-1 Ръководство за оповестяване; 103-2 Оповестяване; Управленски подход – компоненти; GRI Екологични стандарти от 301 до 308
Резултати от провежданата екологична политика	GRI 103 стандарт: УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОД заедно с GRI екологични стандарти (от 301 до 308) 103-3 Оценка на управленския подход.
Цели, задачи и основни рискове по отношение на екологичната политика	GRI 102 стандарт ОБЩИ ОПОВЕСТЯВАНИЯ 102-15 Оповестяване; Ключови въздействия, рискове, възможности GRI 103 стандарт: УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОД приложен заедно с екологичните (специфични) стандарти (от 301 до 308).
Описание на основните показатели за резултатите от дейностите, свързани с екологичните въпроси	GRI Екологични стандарти (от 301 до 308) – оповестяване на съществена информация, засягаща околната среда в т.ч. енергия, материали, емисии, вода, биоразнообразие, отпадъци и др.
СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ	
Описание на политиките, които предприятието е приело и следва по отношение на социалните въпроси, както и извършените в тази посока дейности през	GRI 103 стандарт: УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОД 103-1 Ръководство за оповестяване; 103-2 Оповестяване; Управленски подход – компоненти;

отчетния период	GRI Стандарти, свързани със социални въпроси (от 401 до 419 стандарт).
Резултати от провежданата социална политика	GRI 103 стандарт: УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОД заедно с GRI Стандарти за оповестяване на информация във връзка със социални въпроси (от 401 до 419 стандарт) 103-3 Оценка на управленския подход.
Цели, задачи и основни рискове по отношение на социалната политика	GRI 102 стандарт ОБЩИ ОПОВЕСТЯВАНИЯ 102-15 Оповестяване; Ключови въздействия, рискове, възможности GRI 103 стандарт: УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОД приложен заедно със специфичните стандарти на социална тематика (от 401 до 419 стандарт).
Описание на основните показатели за резултатите от дейностите, свързани със социалните въпроси	Социални GRI стандарти (от 401 до 419) – оповестяване на съществена за предприятието информация във връзка със служителите, човешките права, многообразие и равни възможности и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въпреки малкия кръг от организации, попадащи в задължителен режим за изготвяне на самостоятелен документ – доклад за нефинансова декларация, част от проведените статистически изследвания показват съществуването на определена положителна взаимовръзка между оповестяването на нефинансова информация за даден отчетен период и финансовото представяне на съответното предприятие през следващ отчетен период. Това от своя страна би могло да се превърне в катализатор на нефинансовата отчетност и съставянето на интегриран отчет от повече на брой предприятия, извън нормативно задължените „при обосноваване на взетите управленски решения, но само при спазване на изискването за тяхното писмено обосноваване като гаранция за осигуряване на достоверността на финансовите отчети...“^[7].

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Колев О., Райнов Б., Примерен модел за оценка в изменението на финансово - икономическо състояние на транспортно предприятие в продължение на дълъг период от време, сп. „Механика, Транспорт, Комуникации“, том. 15, брой 3/1, година 2017, статия № 1461, ISSN 1312 – 3823 /print/, стр. III – 58 – III – 63, 2017г.;
- [2] Закон за счетоводството, Обн. ДВ. бр. 98, 16 ноември 2001 г.
- [3] Закон за счетоводството, Обн., ДВ, бр. 95 от 08 декември 2015 г., в сила от 01.01.2016 г.
- [4] Директива 2014/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22.10.2014 г. относно оповестяване на нефинансова информация и на информация за многообразието
- [5] Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 06. 2013 г. относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия и за изменение на Директива

2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета

- [6] Глобална инициатива по отчетност – уебсайт, достъпен на: <https://www.globalreporting.org/>
- [7] Станева В., „Съдържателни аспекти по прилагането на промени в счетоводната политика и счетоводните приблизителни оценки в предприятията от нефинансовия сектор“, Колективна монография „Икономиката на България и Европейския съюз: наука и бизнес“, София, УНСС, 2017, ISBN 978-954-644-974-0, стр. 256.

OPPORTUNITIES FOR APPLYING SUSTAINABILITY REPORTING STANDARDS INTO TRANSPORT ENTERPRISES' ACCOUNTANCY

Magdalena Petrova-Kirova
maggyka@abv.bg

***Todor Kableshkov University of Transport
Sofia, 158 Geo Milev Str.
THE REPUBLIC OF BULGARIA***

Key words: sustainable development, non-financial information, disclosure

Summary: The international non-profit organization Global Reporting Initiative (GRI) is the founder of sustainability reporting. It was established in 1997 in Boston as its mission consists of enabling solutions through which enterprises are able to create economic, social and environmental benefits for all stakeholders. By dint of presenting guidelines the Global Reporting Initiative provides a reliable reporting structure that can be utilized by small, medium and large enterprises irrespective of which industry sector they perform their activity in. Since the first of July 2018, the first GRI standards come into force with respect to sustainability reporting.

According to GRI data, 93% of world's largest 250 companies report on their sustainability. Many of the enterprises that have perceived integrated reporting as a form of accountability compose their reports mainly in accordance with standards for sustainability reporting and economic, social and environmental performance indicators including the International Integrated Reporting Framework (IIFR).

The current report seeks an answer to the question concerning to what extent sustainability reporting standards could be utilized by Bulgarian transport enterprises as an instrument for composing and reporting a non-financial statement in compliance with regulatory requirements.